

СТАНОВИЩЕ

по конкурса за академичната длъжност „доцент” в научна област 3. Социални, стопански и правни науки, научно направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика - История на българската журналистика) за нуждите на катедра „История и теория на журналистиката” на Факултета по журналистика и масова комуникация на Софийския университет „Св.Климент Охридски”

Председател и член на научното жури: доц. д-р Мария Попова

1. Информация за конкурса

Конкурсът за академичната длъжност „доцент” в научна област 3. Социални, стопански и правни науки, научно направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика - История на българската журналистика) е обявен за нуждите на катедра „История и теория на журналистиката” на Факултета по журналистика и масова комуникация на Софийския университет „Св.Климент Охридски” в Държавен вестник, бр. 65 от 16.08.2019 г. Съставът на научното жури е определен със заповед РД 38-598/11.10.2019 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски”.

Единственият кандидат, подал документи, е гл. ас. д-р Ясен Бориславов, главен асистент на редовен щат в катедра „История и теория на журналистиката“ на Факултета по журналистика и масова комуникация на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Становището е съобразено с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда на придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Софийския университет „Св. Климент Охридски”.

2. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност по конкурса

В конкурса гл. ас. д-р Ясен Бориславов участва с две монографии, две студии и четири статии, публикувани в авторитетното научно списание „Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски”, Факултет по журналистика и масова комуникация” и в специализираното научно онлайн списание „Медии и обществени комуникации” на УНСС. В конкурса са представени достатъчни като брой, характер, разнообразие и дълбочина на научното съдържание публикации, които напълно отговарят на спецификата и научната класификация на обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент”. Текстовете на гл. ас. д-р Ясен Бориславов имат 41 цитата, от които по три цитата са индексирани в международните бази данни Scopus и Web of science. Кандидатът е изпълнил напълно количествените и качествени критерии от минималните национални изисквания от ЗРАСРБ - защитена дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор”, хабилитационен труд (монография), необходим брой статии, необходим брой цитирания.

3. Данни за кандидата - преподавателски опит и подготвеност за заемане на академичната длъжност по конкурса

Главен асистент д-р Ясен Бориславов завършва две специалности в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ - „История“ и „Журналистика“. В периода между 1991 г. и 2013 г. работи като репортер и редактор във вестниците „Дума“ и „Сега“. Защитава докторска дисертация през 2009 г. по научно направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика - История на българската журналистика). Започва преподавателската си дейност през 2013 г. като главен асистент в катедра „История и теория на журналистиката“ на Факултета по журналистика и масова комуникация. Преподавателският стаж на гл. ас. д-р Ясен Бориславов в Софийския университет е над шест години и той води дисциплината „История на българската журналистика“ в бакалавърската програма „Журналистика“, както и две избираеми дисциплини в магистърските програми „Журналистика и медии“ и „Лайфстайл журналистика“.

Познавам гл. ас. д-р Ясен Бориславов първоначално като талантлив и проникателен журналист, чийто разнообразни като тематика, задълбочени и оригинални коментари и анализи във в. „Сега“ следях с голям интерес. През последните години като главен асистент във ФЖМК той се отличава със своето коректно поведение, широки научни познания, прецизни взаимоотношения със студенти и докторанти и лоялно отношение към колегите си от катедра „История и теория на журналистиката“, която ръководя в момента.

4. Описание на научните трудове и научните приноси на кандидата

Гл. ас. д-р Ясен Бориславов е автор на 7 книги (3 научни монографии в областта на журналистиката и 4 популярни книги, посветени на кулинарията и виното), 13 научни статии и на множество журналистически статии (към документацията на конкурса са представени 20 статии, публикувани предимно във в. „Сега“).

Основният научно-изследователски принос на хабилитационния труд „Българският сатирично-хумористичен периодичен печат между двете световни войни“ (2019, 240 стр.) е изборът на оригиналната и почти неизследвана тема. Въпреки значителните като количество и разнообразните като варианти хумористични издания, които излизат в България в периода между 20-те и 40-те години на 20 век, темата за смеха почти не е наблюдавана в българската историческа и журналистическа теория.

Важен научно-изследователски принос е направеното емпирично изследване на 60 сатирично-хумористични издания, както и тяхната типологизация. Включени са разнообразни статистически данни, които представят развитието, разпространението и тиражите българската преса в два исторически периода - от Възраждането до 90-те години на 19 век и в годините между двете световни войни през 20 век. В българския печат темата за хумора започва с разгорещения спор между Петко Славейков и Тодор Бурмов на страниците на в. „Гайда“ и „Съветник“ през 1863 г. и после частично е представено в някои текстове на други възрожденски писатели като Христо Ботев, Добри Войников, Иван Вазов и др. В началото на 20 век се появява вълна от хумористични вестници, като се откроява пародията,

препубликуват се текстове на български и европейски автори. Според гл. ас. д-р Ясен Бориславов доминира сатирата, която е използвана като средство в политическите борби, защото „българското общество от 20-те и 30-те години сякаш не достига до характерното за европейската култура разбиране на хумора като начин и форма на общуване без ясно изразена интенционалност и без йерархична структура. Хуморът като възможна форма и проява на гражданска солидарност” (с.45). Като други причини за доминирането на сатирата над хумора в българските медии от периода се споменават „забавеното развитие и закъснялата модернизация, известна културна недостатъчност” (с.47)

Научната значимост и приложимост на монографията е свързана с изследването на разнообразните сатирични издания, като анализът се фокусира върху двете основни групи - политическите и развлекателните издания. В първата са обхванати вестници с лява политическа линия, подкрепени и финансирани от БКП и БЗНС като „Червен смях”, „Дъмпинг”, „Хоровод”, „Звънар”, „Маскарад”, „Весела България” и др. Включени са различни илюстрации от вестниците, интересни стихотворения, правят се сравнения с други издания от периода, описват се характерни статии и карикатури, проучва се художественият стил на журналистите и художниците.

Във втората група се разглеждат булевардните и чисто развлекателните вестници и списания като „К’во да е”, „Българан”, „Барабан”, „Сатър”, „Червената ти връзка” и др. Те целят постигането на баланс между политическата и социална сатира и развлекателния и лековат хумор. В тях доминират оригинални и остроумни творби, чийто теми са насочени към проблемите на предимно градското население с известен бохемски уклон, смесвайки политическата сатира с любовни и битови теми, социални несгоди, понякога достигащи до пошлост. Но отразяват и творческия талант на цяло поколение от даровити български писатели и художници, значителна част от които не са познати на съвременните читатели с тези им произведения.

Сходства могат да се открият и в оригинални явления в българската преса като поредицата „Папагали” - голямоформатни, цветни и богато илюстрирани издания, които са локален вариант на актуалните по това време европейски илюстрирани списания. В текстовете и карикатурите се интерпретират текущи световни политически събития, възпроизвеждат се национални стереотипи и се формират пропагандни нагласи.

Въздействащи и популярни са „Бичове” - булевардни издания с морални и често вулгарни текстове, закъснел отзвук и модифициран местен вариант на доминиращите през 18 век в Европа морални списания. Появата им в България е израз на запълването на морално-сатиричната ниша, на стремежа към печалба, влияние и търсене на публично внимание от техните издатели, „пример за едно характерно за традиционната българска култура разбиране за смеха преди всичко като инструмент за социална репресия”, както пише гл. ас. д-р Ясен Бориславов.

Междинен вариант между политическата и развлекателната линия е в „Щурец”, който е списван, редактиран и илюстриран от художника Райко Алексиев. Гл. ас. д-р Ясен Бориславов го определя като най-яркото и трайно явление сред българската сатирично-

хумористична преса в периода през 20-те и 40-те години на 20 век. Вестникът печели големия си брой читатели с добре изградената тематична структура, която включва разнообразни като съдържание и жанр публикации - политически, културни, социални, международни проблеми, представени чрез новини, фейлетони, стихотворения, разкази, но и със запазено място за всякакви клюки, смешки, пародии и анекдоти, и най-вече със значително количество забавни и качествени карикатури, шаржове и рисунки. Сред важните достойнства на вестника са съхранената хумористична свежест, актуалността и универсалността, доброто езиково и културно равнище, отсъствието на ясни идеологически симпатии, интересните литературни и илюстративни части, талантът на неговия редактор.

Сходна на книгата тематична и съдържателна линия поддържат две от представените в конкурса студии.

Втората книга, която се представя в конкурса, е „Българската журналистика между двете световни войни (1919- 1939)” („Авангард Прима”, 2010, 150 стр.), в която също се интерпретират основните особености на българската преса между двете световни войни. Основният научен принос на книгата е нейната коректност, приложност и тематична фокусираност. Текстът формира две успоредни линии на наблюдение. В първата се очертава цялостният исторически и културен контекст на периода, през който българската преса се радва на своеобразен разцвет - издадени са над 5 хил. заглавия на вестници и списания с много широк тематичен обхват – политически и информационни издания, икономически, литературни, хумористични, спортни, женски, модни и пр.

Във втората линия, която е и доминираща, авторът се фокусира върху изданията, които имат най-голямо влияние върху развитието на журналистиката, отговарят най-категорично на интересите на аудиторията, отразяват, но и оказват влияние върху социалните, политически и икономически трансформации, през които преминава българското общество. С цел по-комплексна и релевантна оценка в изследването са набелязани няколко критерия, чрез които са анализирани изданията. Първият обхваща онези вестници, които в най-голяма степен формират общественото мнение. Това са политическите и информационни вестници и списания „Работнически вестник”, „Земеделско знаме”, „Слово”, „Мир”, „Звено”, „Зора”, „Утро”, „Дневник”, „Заря”. Въпреки различните си цели (някои са политически ориентирани - леви, десни, земеделски, а други са информационни, жълти, масови издания), това са модерни, актуални издания, които включват разнообразни жанрове, привличат интересни и авторитетни сътрудници, изграждат ролята на професионалния журналист. Вестниците са интерпретирани чрез сходни показатели - изследва се стилът, визията, съдържанието, преобладаващите теми, авторите и техния почерк, контекстът на изданието, цитират се важни текстове.

Вторият критерий е насочен към специализираните вестници и списания. Включени са списания и вестници с културна и литературна тематика като „Златорог”, „Везни”, „Хиперион”, „Кормило”, с хумористично и сатирично съдържание като „Червен смях”, „Жупел”, „Щурец”, женска тематика, някои спортни вестници, детски илюстрирани списания, здравни вестници и списания, провинциални издания. В книгата е отделено място

и за появата и утвърждаването на радиото в България (създаването на „Родно радио“ и развитието на Българско радио), ролята на професионалните журналистически организации, особеностите на правната система в България (специализиран закон за печата, формите на държавен контрол и цензура).

В сходен тематичен и съдържателен регистър са четирите статии на гл. ас. д-р Ясен Бориславов, които са предложени за участие в конкурса.

5. Заключение

Представените изследвания - основен хабилитационен труд, втора монография, научни студии и статии, цитати, лекционни курсове показват професионалното, научно и академично развитие на гл. ас. д-р Ясен Бориславов. Наблюдението на разнообразната история на българската журналистика в първото столетие от нейната поява и утвърждаване изискват добра научна прецизност и търпение, умение за задълбочено емпирично наблюдение, познаване на националната и световна история, разбиране на ролята и значението на журналистиката и медиите в израстването на обществото. За първи път в българската медийна наука се прави толкова подробно изследване на българския хумор и българските хумористични и сатиричните вестници и списания, с което несъмнено се обогатява историята и теорията на журналистиката.

Въз основа на действителните качества на научните изследвания на гл. ас. д-р Ясен Бориславов, на приноса на неговия хабилитационен труд и научни изследвания, на дейността му като университетски преподавател, убедено препоръчам на уважаемите членове на научното жури да присъдят на гл. ас. д-р Ясен Бориславов академичната длъжност „доцент“ в научна област 3. Социални, стопански и правни науки, научно направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика-История на българската журналистика).

20.12.2019 г.

Доц. д-р Мария Попова